

RECOMANDAREA NR. (94) 12

A COMITETULUI MINIȘTRILOR CĂTRE STATELE MEMBRE

PRIVIND INDEPENDENȚA, EFICIENȚA ȘI ROLUL JUDECĂTORILOR

(adoptată de Comitetul de Miniștri în 13 octombrie 1994, la a 518-a reuniune a delegațiilor miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în virtutea art.15.b din *Statutul Consiliului Europei*,

Luînd în considerație art.6 din *Convenția pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului* (denumită în continuare „Convenția”), potrivit căreia „orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanța independentă și imparțială, instituită prin lege”;

Luînd în considerație *Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite privind independența judecătorilor*, adoptate prin Adunarea Generală a Națiunilor Unite în noiembrie 1985;

Avînd în vedere rolul esențial al judecătorilor, precum și al altor persoane care exercită funcții judiciare în protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

Dorind promovarea independenței judecătorilor în scopul consolidării supremației legii în statele democratice;

Conștient de necesitatea consolidării poziției și puterilor judecătorilor în scopul dobîndirii unui sistem juridic eficient și echitabil;

Cunoscînd necesitatea de a asigura exercitarea corespunzătoare a responsabilităților judiciare, care sînt un ansamblu de obligații și puteri judiciare ce vizează protejarea intereselor oricărei persoane;

Recomandă statelor membre să adopte sau să consolideze toate măsurile necesare pentru a promova rolul judecătorilor priviți individual și al magistraturii în ansamblul și de a întări independența și eficiența lor, în special prin aplicarea următoarelor principii:

Domeniul de aplicare a Recomandării

1. Prezenta Recomandare este aplicabilă tuturor persoanelor care exercită funcții judiciare, adică celor care sînt însărcinați cu probleme de drept constituțional, penal, civil, comercial și administrativ.
2. Principiile enunțate în prezenta Recomandare se aplică și judecătorilor neprofesioniști și altor persoane care exercită funcții judiciare, atît timp cît nu rezultă în mod clar din context că

ele sînt aplicabile numai judecătorilor profesioniști cum este, de exemplu, cazul principiului privind remunerarea și cariera judecătorilor.

Principiul I – Principii generale privind independența judecătorilor

1. Trebuie luate toate măsurile necesare în scopul de a respecta, proteja și promova independența judecătorilor.

2. În special, trebuie luate următoarele măsuri:

a. Independența judecătorilor trebuie să fie garantată, conform dispozițiilor Convenției și principiilor constituționale, de exemplu, prin adoptarea de dispoziții expres în acest sens în Constituție sau alte texte legislative, sau prin încorporarea dispozițiilor prezentei Recomandări în dreptul intern. Luînd în considerație tradiția juridică a fiecărui stat, aceste dispoziții pot prevedea că:

i. Hotărîrile judecătorilor nu pot fi susceptibile de a fi reanalizate în afara procedurilor privind căile de atac prevăzute de lege;

ii. Mandatul judecătorilor și remunerarea lor trebuie să fie garantate prin lege;

iii. Nici un organ în afara instanțelor înseși nu trebuie să se pronunțe asupra competenței lor, așa cum ea este stabilită prin lege;

iv. Cu excepția deciziilor privind amnistia, grațierea sau alte măsuri similare, guvernul sau administrația nu trebuie să fie împuternicite a lua decizii care să anuleze în mod retroactiv efectele hotărîrilor judecătorești.

b. Puterea executivă și cea legislativă trebuie să se asigure că judecătorii sînt independenți și că nu sînt adoptate măsuri susceptibile de a pune în pericol această independență.

c. Toate deciziile privind cariera profesională a judecătorilor trebuie să aibă la bază criteriile obiective, iar selecția și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe meritul profesional, luîndu-se în considerație calificarea, integritatea, competența și eficiența lor. Autoritatea competentă în privința selecției și carierei judecătorilor trebuie să fie independentă față de guvern și administrație. Pentru a garanta independența sa, trebuie prevăzute dispoziții potrivit cărora, de exemplu, membrii săi sînt desemnați de puterea judiciară și că însăși această autoritate să decidă în baza unor reguli proprii de procedură.

Totuși, cînd Constituția, legislația sau practica permite ca numirea judecătorilor să fie făcută de către guvern, trebuie să se asigure garanția că procedurile de desemnare a judecătorilor sînt transparente și independente în practică, iar deciziile de numire nu vor fi influențate de alte motive decît cele conforme criteriilor obiective menționate mai sus. Cu titlu exemplificativ, poate fi vorba de una sau mai multe din următoarele garanții:

i. un organ special, independent și competent, abilitat să consilieze guvernul în practică;
sau

ii. recunoașterea dreptului individual de a contesta decizia la o autoritate independentă;
sau

iii. autoritatea abilitată să ia decizia trebuie să prezinte garanții contra oricărei influențe ilegale sau improprii.

d. În procesul de luare a deciziilor, judecătorii trebuie să fie independenți și să acționeze fără nici o restricție și fără a face obiectul vreunor influențe, sugestii, presiuni, amenințări sau imixtiuni, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. Legea trebuie să prevadă sancțiuni contra persoanelor care încearcă să influențeze judecătorii sub orice formă. Judecătorii trebuie să fie absolut liberi să hotărască în mod imparțial asupra cauzelor cu care sînt sesizați, în baza convingerii lor intime, a propriei interpretări a faptelor și în conformitate cu normele de drept în vigoare. Judecătorii nu trebuie să fie obligați să dea socoteală vreunei persoane străine de puterea judiciară asupra rezolvării date cauzelor lor.

e. Distribuirea cauzelor nu trebuie să fie influențată de dorința vreunei părți în proces sau a oricărei alte persoane interesate de rezultatul hotărîrii. Această distribuție poate, de exemplu, să fie făcută prin tragere la sorți sau de către un sistem de distribuire automată pe baza ordinii alfabetică sau a altui criteriu similar.

f. Unui judecător nu-i poate fi „luată” o cauză fără vreun motiv întemeiat, cum ar fi o boală gravă sau existența unui conflict de interese. Motivele și procedura pentru această desesizare trebuie prevăzute de lege și nu trebuie să fie influențate de vreun interes al guvernului sau al administrației. Decizia privind retragerea unei cauze de la un judecător trebuie să fie luată de o autoritate ce se bucură de aceeași independență în plan judiciar ca și judecătorii.

3. Judecătorii, indiferent că sînt numiți sau aleși, sînt inamovibili atît timp cît nu au atins vîrsta obligatorie de pensionare sau sfîrșitul mandatului lor.

Principiul al II-lea – Autoritatea judecătorilor

1. Orice persoană implicată într-un caz, inclusiv organele de stat sau reprezentanții acestora, trebuie să se supună autorității judecătorului.

2. Judecătorii trebuie să dispună de suficientă putere și să fie în măsură a și-o exercita în vederea îndeplinirii atribuțiilor și pentru a menține autoritatea lor și prestigiul instanței.

Principiul al III-lea – Condiții de muncă adecvate

1. Pentru a crea condiții de muncă adecvate care să permită judecătorilor să își desfășoare activitatea în mod eficient, se impune în mod special:

a. să fie recrutat un număr suficient de judecători și să li se ofere o pregătire profesională adecvată, cum ar fi, de exemplu, practica în instanțe și, dacă este posibil, în alte autorități sau instituții, înainte de numirea în funcție și în cursul carierei. Această pregătire profesională trebuie să fie gratuită pentru judecători și să privească, mai ales, legislația recentă și jurisprudența. Ar fi de dorit ca această formare profesională să includă vizite de studiu în cadrul autorităților și al instanțelor europene și străine;

b. să se urmărească ca statutul și remunerația judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei lor și responsabilităților pe care și le asumă;

c. să se prevadă o structură a carierei bine definită în scopul recrutării și păstrării judecătorilor competenți;

d. să se pună la dispoziția judecătorilor personal auxiliar și echipamente adecvate, în special facilități de birotică și informatică, în scopul de a lucra eficient și fără întârzieri nejustificate;

e. să se ia măsurile necesare pentru a încredința sarcinile nejurisdicționale altor persoane, conform Recomandării nr.(86) 12 privind măsurile de prevenire și reducere a încărcăturii instanțelor.

2. Trebuie luate toate măsurile necesare pentru a asigura securitatea judecătorilor, mai ales paza acestora în incinta instanțelor sau protecția de către poliție a judecătorilor care sînt sau ar putea să devină victime ale unor amenințări grave.

Principiul al IV-lea – Asociațiile

Judecătorii trebuie să fie liberi de a crea asociații care, fie singure, fie în colaborare cu alte organe, au sarcina de a le proteja independența și interesele.

Principiul al V-lea – Responsabilitățile judiciare

1. În cadrul procedurilor, judecătorii au obligația de a proteja drepturile și libertățile oricărei persoane.

2. Judecătorii au obligația și trebuie să dețină puterea de a exercita responsabilitățile judiciare ce le revin cu scopul de a se asigura de aplicarea corectă a legii și instrumentarea cauzelor în mod echitabil, eficient și rapid.

3. Judecătorii trebuie să-și asume în mod special următoarele responsabilități:

a. să acționeze în toate cauzele în deplină independență și în afara oricărei influențe externe;

b. să hotărască asupra cauzelor în mod imparțial, conform propriei evaluări a faptelor și propriei interpretări a legii, să se asigure că toate părțile sînt audiate în mod echitabil și că drepturile lor procedurale sînt respectate conform dispozițiilor Convenției;

c. să se abțină să judece o cauză sau să renunțe la aceasta atunci cînd există motive întemeiate cu privire la acel caz, și nu altfel. Aceste motive trebuie stabilite prin lege și pot fi, de exemplu, probleme grave de sănătate, existența unui conflict de interese sau interesul justiției;

d. dacă se impune, să explice într-o manieră imparțială părților anumite probleme de procedură;

e. dacă e potrivit, să încurajeze părțile să ajungă la o înțelegere amiabilă;

f. cu excepția cazului cînd legea sau practica stabilită dispun altfel, să motiveze complet și clar hotărârile, utilizînd termeni ușor de înțeles;

g. să urmeze toate etapele de pregătire profesională necesare pentru a-și îndeplini atribuțiile într-o manieră eficientă și adecvată.

Principiul al VI-lea – Exercițarea greșită a responsabilităților și abaterile disciplinare

1. Dacă judecătorii nu-și îndeplinesc atribuțiile într-o manieră eficientă și adecvată sau în caz de abateri disciplinare, trebuie luate toate măsurile necesare, sub rezerva ca ele să nu aducă atingere independenței justiției. În funcție de principiile constituționale și de prevederile și tradițiile legale ale fiecărui stat, aceste măsuri pot fi:

a. desesizarea judecătorului;

b. mutarea judecătorului în vederea exercitării altor sarcini judiciare în cadrul jurisdicției;

c. sancțiuni pecuniare, cum ar fi reducerea remunerației pe o perioadă determinată de timp;

d. suspendarea.

2. Judecătorii numiți cu titlu permanent nu pot fi revocați fără un motiv întemeiat atît timp cît nu au atins vîrsta pensionării obligatorii. Aceste motive, care trebuie să fie menționate în mod precis de lege, pot fi aplicate în țările unde judecătorii sînt aleși pentru o perioadă determinată sau pot privi cazurile cînd judecătorul este incapabil să își îndeplinească funcția, fie atunci cînd a comis infracțiuni sau grave abateri disciplinare.

3. Dacă sînt luate măsurile prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale acestui articol, statele trebuie să studieze posibilitatea de a constitui, conform legii, un organ competent special însărcinat să aplice orice sancțiune și măsură disciplinară, atît timp cît ele nu sînt examinate de o instanță judecătorească, ale cărui decizii să fie controlate de un organ judiciar superior sau să fie el însuși un organ judiciar superior. Legea trebuie să prevadă procedurile adecvate pentru ca

judcătorul în cauză să beneficieze cel puțin de toate garanțiile unei proceduri echitabile prevăzute de Convenție, cum ar fi, de exemplu, posibilitatea de a-și prezenta argumentele într-un termen rezonabil și dreptului de a răspunde la toate acuzațiile aduse contra sa.